

РОЗВИТОК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ – ШЛЯХ ДО «СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ» ОСВІТИ

Інтеграція України у світовий освітній простір, модернізація національної освіти в світлі Болонського процесу вимагають значних змін у підготовці майбутніх фахівців на всіх рівнях навчального процесу. Дотримання європейських стандартів потребує нового підходу особливо у визначенні ключових компетентностей [1].

Реформація освіти зумовила бурхливий розвиток вітчизняної педагогічної науки у значенні компетентнісного підходу до підготовки фахівців. Питаннями компетентнісного підходу у навчанні займаються сучасні вітчизняні та зарубіжні дослідники, зокрема А. А. Гармаш, І. А. Зимня, С. Ф. Клепко, В. В. Краєвський, В. І. Луговий, А. К. Маркова, Л. М. Мітіна, О. В. Овчарук, Дж. Равен, Ю. М. Рашкевич, М. Ф. Степко, А. В. Хуторський та ін.

Компетентності являють собою динамічне поєднання когнітивних і метакогнітивних умінь і навичок, знань і розуміння, міжособистісних, розумових і практичних умінь і навичок і етичних цінностей. Розвиток цих компетентностей є метою усіх навчальних програм, компетентності розвиваються в усіх навчальних дисциплінах і оцінюються на різних етапах програми.

Терміни «студентоцентрована освіта» або «студентоцентроване навчання» з'являються в науковому просторі у зв'язку з болонськими перетвореннями системи освіти. Під час студентоцентрованого навчання викладач покликаний забезпечити як збереження свого рольового статусу, так і вищий рівень консультування і мотивування тих, хто навчається, у питаннях відбору інформації, її джерел, організації адекватних навчальних ситуацій, ліквідації виявлених прогалин. Це передбачає високу мотивацію студентів до навчання, яка формується не лише в академічній сфері. У новому підході робиться наголос на результати навчання, які є головним підсумком освітнього процесу з точки зору дійсно набутих знань і їх розуміння, а не лише тільки засобів і методів навчання, які використовуються викладачами для досягнення певних результатів [2]. Студентоцентроване навчання стимулює розвиток методичного, організаційного і технологічного забезпечення, а також зміну ролі викладача. Студентоцентрована освіта з її акцентуацією на набуття протягом навчання відповідних компетентностей жодною мірою не протирічить таким перевагам вищої освіти, як фундаментальність і універсальність. У низці джерел підтверджується той факт, що студентоцентроване навчання передбачає розширення прав і можливостей тих, хто навчається, розробку нових підходів до викладання і навчання, навчальних програм, що відбивають практичний бік реалізації компетентнісного підходу у вищій освіті [3].

Література

1. Біла книга національної освіти України / Акад. пед. наук України [Т. Ф. Алексеєнко [та ін.]; за ред. В. Г. Кременя. – К., 2009. – 376 с.
2. Байдєнко В. І. Модернізація професійного образования: современный этап / Владимир Иванович Байдєнко. – М. : Просвещение, 2002. – 233 с.
3. Борисєнков В.П. Значение своеобразия и оригинальности в культуре и человеке в условиях глобализации / В.П. Борисєнков // Славянская педагогическая культура. – 2010. – № 9. – С. 5–6.

Саркісова О.Ю., к.п.н.,
доцент кафедри педагогіки та психології

РЕАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ У НАВЧАННІ ЗАСОБОМ УПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасна освіта має бути випереджальною, гнучкою та індивідуалізованою за змістом і технологіями. Це стає можливим, коли навчальна та освітня діяльність ґрунтується на розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей кожної особистості. Таким чином, виникає потреба в створенні нової філософії освітньої діяльності, нових принципів організації навчального процесу, нового типу відносин між викладачем і студентом (особистість студента має формуватися у вільних відносинах), нових технологіях опанування знань, розуміння необхідності навчання та особистісного розвитку на протязі всього життя

і т.п. Реалізацією студентоцентризму при такому розумінні має стати максимальне наближення освіти, навчання та виховання студентів до їх індивідуальних здібностей і життєвих планів.

Вивчення курсу психолого-педагогічних дисциплін у вищих навчальних закладах дає можливість реалізувати це завдання, базуючись на усвідомленні необхідності розвитку й актуалізації особистості протягом життя в різних галузях життєдіяльності та придбанні елементарних умінь і навичок для ефективної взаємодії в соціумі, що, в свою чергу, буде сприяти розвитку і реалізації професійного „Я», як у якості спеціаліста по обраному напрямку, так і в якості викладача.

Однією з таких інноваційних технологій навчання, яка задовольняє сучасні вимоги, є інтерактивне навчання. Суть його полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх суб'єктів навчальної діяльності. Це співнавчання, взаємонавчання, де викладач і студент є рівноправними суб'єктами навчання, які розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, уміють і здійснюють. Інтерактивне навчання розширює пізнавальні можливості студентів, дає можливість перенесення отриманих умінь, навичок і способів діяльності на інші предмети, створює невимущену атмосферу у групі, яка сприяє порозумінню і доброзичливості, що дає змогу по-справжньому реалізувати особистісно-зорієнтоване навчання, на якому й базується студентоцентризм. При використанні інтерактивних технологій на практичних заняттях з дисципліни «Психологія та педагогіка» протягом тривалого часу ми дійшли висновку, що для ефективного використання таких технологій потрібно поступово делегувати повноваження студентам. Спочатку тільки на практичних заняттях, де викладач безпосередньо може спостерігати, контролювати процес роботи у групах, та обговорювати виникаючі проблеми. З часом треба поступово ускладнювати завдання і використовувати інтерактивні технології і при самостійній роботі студентів.

Делегування повноважень студентам у процесі викладання будь-якої дисципліни є кроком до активізації пізнавальної діяльності студентів, кроком до вільного вибору, самоосвіти студентів. У процесі такої діяльності вони вчаться самостійно діяти: пізнавати, діалогізувати, перетворювати, цінити навчальне середовище. Усвідомлюють, що викладач вищого навчального закладу не ментор, а радше колега, мета якого налагодити і вести зі студентом діалог. Активно взаємодія між студентом і викладачем здійснюється на принципах партнерства.

Отже, педагог вищого навчального закладу має працювати зі студентом так, аби він учився пізнавати світ крізь призму конкретного предмету та науки загалом, готував студентів не тільки до конкретної фахової, а й загальнолюдської діяльності.

*Сацький П. В., к.і.н.,
доцент кафедри політичної історії*

ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ У ВИВЧЕННІ СОЦІАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ ЯК ПЕРЕДУМОВА ПЕРЕХОДУ ВІД ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДО ФОРМУВАННЯ «КОМАНД»

Напрямки підготовки студентів на основі компетентнісного підходу визначаються запитамі ринку праці. Ринок диктує вимоги до набору компетенцій, які мають опанувати майбутні фахівці найзатребуваніших спеціальностей. Проте, актуальним залишається питання щодо прогнозування стану ринку праці, виявлення спеціальностей, які стануть актуальними як у ближній (до завершення бакалаврського навчального циклу одним набором студентів), так і в середньостроковій перспективі (протягом зміни одного покоління, тобто 25 років). Прогнозування перспективності й затребуваності спеціальностей на ринку праці має базуватися на аналізі суспільних цінностей, збереження і примноження яких має запропонувати майбутній фахівець.

При вивченні історії, особливо соціальної, фахівцями економічних і юридичних спеціальностей, слід звернути увагу усвідомлення студентами кожної людини як неповторної цінності, усвідомлення, що не може бути «зайвих людей». Усвідомлення цінності людини спрямовує до пошуку в кожній людині якостей, які можуть бути корисними суспільству. Тому, працюючи на практичних заняттях із вивчення Історії українського суспільства важливу роль і ефект могли би дати вправи із визначення студентами свого місця і ролі в суспільстві у конкретно історичну епоху. Також, можливо, щоб студенти таким чином спробували визначати місце і роль у конкретно історичну епоху для своїх товаришів. Такий аналіз варто проводити, аналізуючи ключові ціннісні орієнтири відповідної епохи за характерними джерелами. Так, для періоду Русі це може бути «Слово про Закон і благодать» Ілларіона та «Повчання дітям» Володимира Мономаха.

Студентоцентризм у навчальному процесі має базуватися на ідеалах гуманізму, в основі яких лежить розуміння винятковості й неповторності кожної особистості. У цьому контексті важли-